

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a treia)

13 decembrie 2007*

În cauza C-250/06,

având ca obiect o cerere de pronunțare a unei hotărâri preliminare formulată în temeiul articolului 234 CE de Conseil d'État (Belgia), prin Decizia din 17 mai 2006, primită de Curte la 6 iunie 2006, în procedura

United Pan-Europe Communications Belgium SA,

Coditel Brabant SPRL,

Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (Brutélé),

Wolu TV ASBL

împotriva

État belge,

cu participarea:

BeTV SA,

* Limba de procedură: franceza.

Tvi SA,

Télé Bruxelles ASBL,

Belgian Business Television SA,

Media ad Infinitum SA,

TV5-Monde,

CURTEA (Camera a treia),

compusă din domnul A. Rosas, președinte de cameră, domnii U. Löhmus, J. N. Cunha Rodrigues, A. Ó Caoimh (raportor) și A. Arabadjiev, judecători,

avocat general: domnul M. Poiares Maduro,
grefier: domnul B. Fülöp, administrator,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 18 aprilie 2007,

I - 11150

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru United Pan-Europe Communications Belgium SA, Coditel Brabant SPRL și Wolu TV ASBL, de F. de Visscher și E. Cornu, avocats;

- pentru Belgian Business Television SA, de F. Van Elsen, avocat;

- pentru TV5-Monde și Media ad Infinitum SA, de A. Berenboom și A. Joachimowicz, avocats;

- pentru Télé Bruxelles ASBL, de C. Doutrelepont și V. Chapoulaud, avocats;

- pentru guvernul belgian, de doamna A. Hubert, în calitate de agent, asistată de A. Berenboom și A. Joachimowicz, avocats;

- pentru guvernul austriac, de doamna C. Pesendorfer, în calitate de agent;

- pentru guvernul portughez, de domnul L. Fernandes și de doamna J. Marques Lopes, în calitate de agenți;

— pentru guvernul Regatului Unit, de doamna T. Harris, în calitate de agent, asistată de domnul G. Peretz, barrister;

— pentru Comisia Comunităților Europene, de domnii F. Arbault și M. Shotter, în calitate de agenți,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 25 octombrie 2007,

pronunță prezenta

Hotărâre

¹ Cererea de pronunțare a unei hotărâri preliminare privește interpretarea articolelor 49 CE și 86 CE, acesta din urmă fiind citit în coroborare în special cu articolul 82 CE.

² Această cerere a fost formulată în cadrul unor litigii între United Pan-Europe Communications Belgium SA (denumită în continuare „UPC”), Coditel Brabant SPRL, Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (Brutélé) și Wolu TV ASBL, pe de o parte, și État belge, pe de altă parte, privitoare la impunerea de către acesta din urmă a obligației de difuzare, în cadrul regiunii bilingve Bruxelles-Capitale, a programelor de televiziune emise de anumite posturi desemnate de autoritățile statului respectiv.

Reglementarea națională

- 3 Articolul 13 din Legea din 30 martie 1995 privind rețelele de distribuție a emisiunilor radiodifuzate și exercitarea activităților de radiodifuziune în cadrul regiunii bilingve Bruxelles-Capitale (*Moniteur belge* din 22 februarie 1996, p. 3797, denumită în continuare „Legea din 1995”) prevede:

„Distribuitorul autorizat să exploateze o rețea de distribuție prin cablu în regiunea bilingvă Bruxelles-Capitale trebuie să transmită în momentul difuzării acestora și în întregime următoarele programe:

— programele de televiziune difuzate de posturile publice aflate sub controlul comunității franceze și de cele aflate sub controlul comunității flamande;

— programele de televiziune difuzate de către orice alt post aflat sub controlul comunității franceze sau flamande, desemnat în acest scop de către ministrul competent.”

- 4 Prevederea normativă amintită a fost pusă în aplicare prin Ordinul ministrului din 17 ianuarie 2001 privind desemnarea posturilor menționate la articolul 13 a doua liniuță din Legea din 30 martie 1995 privind rețelele de distribuție a emisiunilor radiodifuzate și exercitarea activităților de radiodifuziune în cadrul regiunii bilingve Bruxelles-Capitale (*Moniteur belge* din 2 februarie 2001, p. 2781, denumit în continuare „Ordinul din 17 ianuarie 2001”), care are următorul cuprins:

„[...]”

Întrucât regimul «must carry» se înscrie în cadrul unei politici a audiovizualului ce urmărește să permită accesul telespectatorilor atât la posturile publice, cât și, deopotrivă, la posturile private cărora le revin obligații de serviciu public;

întrucât regimul «must carry» are ca obiectiv protejarea caracterului pluralist și cultural al ofertei de programe în cadrul rețelelor de distribuție prin cablu și garantarea accesului tuturor telespectatorilor la acest pluralism;

întrucât acest regim este în mod incontestabil justificat de motive de interes general;

întrucât alegerea canalelor private care beneficiază de statutul «must carry» este efectuată luând în considerare dorința de armonizare a peisajului audiovizual în Belgia;

întrucât a fost efectuată o consultare a comunității franceze și a comunității flamande;

întrucât beneficiul regimului «must carry» trebuie să fie acordat posturilor desemnate în schimbul unor obligații importante pe care acestea au consimțit să și le asume;

întrucât unele dintre aceste posturi desemnate sunt investite cu realizarea unei activități de serviciu public;

întrucât, în privința asbl, Télé Bruxelles (denumită în continuare «Télé Bruxelles») și vzw TV Brussel, beneficiul regimului «must carry» trebuie să fie acordat în vederea favorizării dezvoltării unei televiziuni de proximitate, care difuzează informații locale, destinate unui public local;

întrucât suprimarea beneficiului regimului «must carry» ar avea drept consecință compromiterea existenței înseși a acestor posturi de televiziune care nu ar putea suporta costurile sporite de distribuție,

decide:

Articolul 1. Distribuitorul autorizat să opereze o rețea de distribuție prin cablu în regiunea bilingvă Bruxelles-Capitale trebuie să transmită la momentul difuzării acestora și în întregime programele de televiziune ale următoarelor posturi:

1. Vlaamse Media Maatschappij n.v.
2. TV Brussel v.z.w.
3. Belgian business television n.v.
4. Media ad infinitum n.v.

5. TVi s.a.

6. [Télé Bruxelles]

7. Canal+ Belgique s.a. [devenită între timp BeTV SA]

8. Satellimages s.a. [devenită între timp TV5-Monde SA (denumită în continuare «TV5-Monde»)]

[...]”

- 5 Ordinul ministrului din 24 ianuarie 2002 de modificare a Ordinului ministrului din 17 ianuarie 2001 privind desemnarea posturilor menționate la articolul 13 a doua liniuță din Legea din 30 martie 1995 privind rețelele de distribuție a emisiunilor radiodifuzate și exercitarea activităților de radiodifuziune în cadrul regiunii bilingve Bruxelles-Capitale (*Moniteur belge* din 16 februarie 2002, p. 6066, denumit în continuare „Ordinul din 24 ianuarie 2002”) a completat articolul 1 din Ordinul din 17 ianuarie 2001 cu următoarele:

„9. Event TV Vlaanderen n.v.

10. YTV s.a.”

I - 11156

Acțiunea principală și întrebările preliminare

- 6 Reclamantele din acțiunea principală sunt distribuitori de televiziune prin cablu care asigură, prin intermediul rețelelor de cablu proprii, distribuirea programelor emise de numeroase posturi, în special în regiunea bilingvă Bruxelles-Capitale. Din decizia de trimitere reiese că, prin acest mediu, sunt disponibile aproximativ 40 de canale în tehnologie analogică.

- 7 La 2 aprilie 2001, acești distribuitori de televiziune prin cablu au introdus în fața Conseil d'État, fiecare în mod separat, o cerere având ca obiect anularea Ordinului din 17 ianuarie 2001. Ulterior, la 17 aprilie 2002, aceștia au formulat în fața aceleiași instanțe o cerere comună prin care solicitau anularea Ordinului din 24 ianuarie 2002.

- 8 Prin Hotărârea din 17 mai 2006, Conseil d'État, care a reunit diferitele cereri, a respins acțiunile formulate de Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (Brutélé) ca inadmisibile pentru motive exclusiv de formă. În privința acțiunilor formulate de ceilalți trei distribuitori de televiziune prin cablu, instanța de trimitere a respins majoritatea motivelor invocate. Cu toate acestea, instanța a anulat Ordinul din 17 ianuarie 2001 în măsura în care acesta prevede acordarea așa-numitului statut „must carry” postului de televiziune TV5-Monde, pentru motivul că acesta din urmă, care este o societate de drept francez cu sediul în Franța, părea un canal francofon internațional care, în pofida faptului că o instituție care se afla sub controlul comunității franceze deținea un număr limitat de acțiuni emise de TV5-Monde, avea o legătură prea îndepărtată cu această comunitate pentru a se putea considera că „se află sub controlul” acesteia, în sensul articolului 13 din Legea din 1995, fără să fi existat vreun element care să indice, în plus, că TV5-Monde și-ar fi asumat față de comunitatea respectivă angajamente pentru care statutul „must carry” să reprezinte o contraprestație.

- 9 În privința restului motivelor, Conseil d'État constată că acțiunile cu care a fost sesizat necesită interpretarea dreptului comunitar.

- 10 Într-adevăr, pe de o parte, distribuitorii de televiziune prin cablu în cauză susțin că măsurile contestate acordă posturilor private care au statutul de „must carry” un drept special care, încălcând articolul 3 alineatul (1) litera (g) CE și articolul 10 CE, precum și articolele 82 CE și 86 CE, este de natură să denatureze concurența între emitenți și să defavorizeze posturile cu sediul în alte state membre decât Regatul Belgiei, în timp ce BeTv SA ocupă o poziție dominantă în Belgia francofonă pe piața televiziunilor cu plată. Or, instanța de trimitere consideră, în această privință, că noțiunea „drept special” în sensul articolului 86 CE nu a fost definită de către Curte.
- 11 Pe de altă parte, distribuitorii de televiziune prin cablu în cauză consideră că măsurile contestate împiedică în mod nejustificat libertatea de a presta servicii, încălcând articolul 3 alineatul (1) litera (g) CE, articolul 49 CE și articolul 86 CE, prin restrângerea numărului de canale disponibile și prin caracterul mai oneros al acestora, în vreme ce posturile private care beneficiază de statutul „must carry” profită de pe urma obligației de transmisie impuse distribuitorilor de televiziune prin cablu cu ocazia negocierilor purtate cu aceștia asupra prețului de acces. Or, în această privință, instanța de trimitere observă că, deși nu este just să se afirme că infrastructura operată de către distribuitorii de televiziune prin cablu în cauză este suprasaturată, este în schimb plauzibil ca măsurile contestate să aibă drept efect plasarea posturilor străine care doresc ca programele lor să fie distribuite prin cablu în regiunea bilingvă Bruxelles-Capitale într-o poziție de negociere mai puțin favorabilă decât posturile care beneficiază de statutul „must carry”.
- 12 În aceste condiții, Conseil d'État a hotărât să suspende judecarea cauzei cu privire la aceste aspecte ale acțiunii și să adreseze Curții următoarele întrebări preliminare:

„1) Obligația impusă unei întreprinderi de distribuție prin cablu a programelor de televiziune de [a difuza] anumite programe determinate trebuie interpretată ca fiind de natură să confere autorilor acestor programe un «drept special» în sensul articolului 86 [CE]?”

- 2) În cazul unui răspuns afirmativ la prima întrebare, normele menționate în finalul articolului 86 alineatul (1) [CE] (și anume «normel[e] prezentului tratat și în special cel[e] prevăzute la articolul 12 [CE] și la articolele 81[CE]-89[CE]») trebuie interpretate în sensul că statelor membre nu li se permite să impună unor societăți de distribuție prin cablu a programelor de televiziune obligația de [a difuza] anumite programe de televiziune emise de posturi [private], care însă «se află sub controlul» unor organe determinate ale puterii publice a acestui stat (în sensul [Legii din 1995]), ceea ce are drept consecință faptul că scade numărul de programe provenind din celelalte state membre sau nemembre ale Uniunii Europene și de la posturi care nu se află sub controlul acestor organe ale puterii publice, fiind diminuat cu echivalentul programelor impuse?
- 3) Articolul 49 [CE] trebuie interpretat în sensul că există un obstacol interzis în calea libertății de a presta servicii începând din momentul în care o măsură adoptată de către un stat membru, în speță obligația de a retransmite programe de televiziune prin rețelele de distribuție prin cablu, este susceptibilă să împiedice direct sau indirect, efectiv sau potențial prestarea de servicii efectuată dintr-un alt stat membru pentru beneficiari ai acestor servicii care se află în primul stat membru, situație ce ar apărea dacă, în temeiul acestei măsuri, furnizorul de servicii se găsește într-o poziție defavorabilă de negociere pentru accesul la aceleași rețele?
- 4) Articolul 49 [CE] trebuie interpretat în sensul că există un obstacol interzis în funcționarea libertății de a presta servicii deoarece o măsură adoptată de către un stat membru, în speță obligația de a retransmite programe de televiziune prin rețelele de distribuție prin cablu, se acordă, în majoritatea cazurilor, numai întreprinderilor cu sediul în acel stat membru, în funcție de locul unde sunt stabiliți beneficiarii sau de o altă legătură între aceștia și statul membru respectiv, atât timp cât pentru un astfel de obstacol nu există justificare întemeiată pe motive imperative de interes general care să fie conforme cu principiul proporționalității?”

Cu privire la întrebările preliminare

Cu privire la admisibilitatea primelor două întrebări, referitoare la articolul 86 alineatul (1) CE

- 13 Prin intermediul primelor două întrebări, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 86 CE trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări a unui stat membru, precum cea în discuție în acțiunea principală, care prevede că posturile private care se află sub controlul organelor puterilor publice ale acestui stat, care au fost desemnate în acest sens de către statele membre, au dreptul ca programele de televiziune pe care le emit să fie, în temeiul unei obligații de „must carry”, difuzate în întregime de către distribuitorii de televiziune prin cablu care își desfășoară activitatea pe teritoriul relevant al respectivului stat.
- 14 Referitor la acestea, este necesar a se aminti că, potrivit articolului 86 alineatul (1) CE, în ceea ce privește întreprinderile publice și întreprinderile cărora le acordă drepturi speciale sau exclusive, statele membre nu adoptă și nici nu mențin nicio măsură contrară normelor tratatului și în special celor prevăzute la articolul 12 CE și la articolele 81 CE-89 CE.
- 15 Din termenii clari ai articolului 86 alineatul (1) CE rezultă că acesta nu are un efect autonom, în sensul că trebuie coroborat cu normele relevante din tratat (Hotărârea din 19 aprilie 2007, Asemfo, C-295/05, Rec., p. I-2999, punctul 40).
- 16 Din cadrul deciziei de trimitere rezultă că norma pertinentă din tratat avută în vedere de către Conseil d'État este articolul 82 CE, potrivit căruia este interzisă folosirea în mod abuziv de către una sau mai multe întreprinderi a unei poziții dominante deținute pe piața comună sau pe o parte semnificativă a acesteia.

- 17 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, simplul fapt că a fost creată o poziție dominantă prin acordarea de drepturi speciale sau exclusive în sensul articolului 86 alineatul (1) CE nu este, în sine, incompatibil cu articolul 82 CE. Un stat membru nu încalcă interdicțiile consacrate de cele două prevederi decât atunci când întreprinderea respectivă, prin simpla exercitare a drepturilor speciale sau exclusive care i-au fost conferite, ajunge să își exploateze poziția dominantă în mod abuziv ori atunci când aceste drepturi pot crea o situație în care această întreprindere ajunge să comită astfel de abuzuri (Hotărârea din 23 mai 2000, *Sydhavnens Sten & Grus*, C-209/98, Rec., p. I-3743, punctul 66, Hotărârea din 25 octombrie 2001, *Ambulanz Glöckner*, C-475/99, Rec., p. I-8089, punctul 39, și Hotărârea din 30 martie 2006, *Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti*, C-451/03, Rec., p. I-2941, punctul 23).
- 18 Prin urmare, în acțiunea principală, se pune întrebarea dacă reglementarea în discuție, și anume Legea din 1995, precum și Ordinele din 17 ianuarie 2001 și din 24 ianuarie 2002, au avut drept efect nu doar să acorde posturilor private desemnate de aceste acte normative anumite drepturi speciale sau exclusive în sensul articolului 86 alineatul (1) CE, ci, deopotrivă, să conducă la apariția unui abuz de poziție dominantă în sensul articolului 82 CE.
- 19 Cu toate acestea, în vederea obținerii unui răspuns util din partea Curții la întrebările care i-au fost adresate, este necesar totodată ca instanța națională să definească situația de fapt în care au apărut aceste întrebări sau, cel puțin, să explice ipotezele de fapt pe care se întemeiază aceste întrebări (a se vedea în acest sens Ordonanța din 8 octombrie 2002, *Viacom*, C-190/02, Rec., p. I-8287, punctul 15 și jurisprudența citată, precum și Hotărârea din 17 februarie 2005, *Viacom Outdoor*, C-134/04, Rec., p. I-1167, punctul 22).
- 20 În acest context, potrivit jurisprudenței Curții, cerința preciziei în ceea ce privește situația de fapt deține o importanță deosebită în domeniul concurenței, caracterizat prin complexitatea situațiilor de fapt și de drept (a se vedea Hotărârea din 13 aprilie 2000, *Lehtonen și Castors Braine*, C-176/96, Rec., p. I-2681, punctul 22, Hotărârea *Viacom Outdoor*, citată anterior, punctul 23, și Hotărârea din 23 noiembrie 2006, *Asnef-Equifax și Administración del Estado*, C-238/05, Rec., p. I-11125, punctul 23).

- 21 Or, în speță, fără a lua în considerare întrebarea dacă anumite drepturi speciale sau exclusive au fost conferite posturilor private menționate în Ordinele din 17 ianuarie 2001 și din 24 ianuarie 2002, nici decizia de trimitere, nici observațiile scrise și nici observațiile orale prezentate cu ocazia ședinței nu furnizează Curții elementele de fapt și de drept care i-ar putea permite să stabilească dacă sunt îndeplinite cerințele privitoare la existența unei poziții dominante sau a unui comportament abuziv în sensul articolului 82 CE. În special, instanța de trimitere nu a indicat pe care piață relevantă și în ce mod ar deține posturile private respective o poziție dominantă individuală sau colectivă.
- 22 În aceste condiții, astfel cum susțin Belgian Business Television SA, Media ad infinitum SA, TV5-Monde, guvernul belgian și Comisia Comunităților Europene, Curtea nu este în măsură să răspundă în mod util la primele două întrebări.
- 23 Rezultă că primele două întrebări adresate de către instanța de trimitere trebuie să fie declarate inadmisibile.

Cu privire la a treia și la a patra întrebare, referitoare la articolul 49 CE

- 24 Prin intermediul acestor întrebări, ce trebuie analizate împreună, instanța de trimitere solicită, în esență, să se stabilească dacă articolul 49 CE trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări aparținând unui stat membru, precum cea în discuție în acțiunea principală, care impune distribuitorilor de televiziune prin cablu care își desfășoară activitatea pe teritoriul relevant al statului respectiv să difuzeze, în temeiul unei obligații de „must carry”, programele de televiziune emise de posturile private care se află sub controlul organelor puterilor publice ale statului respectiv desemnate în acest sens de către statele membre.

- 25 Cu titlu prealabil, este necesar să se remarce faptul că, spre deosebire de cele susținute de mai multe părți interesate în cadrul observațiilor scrise pe care le-au prezentat, această întrebare nu ar putea fi examinată din perspectiva Directivei 2002/22/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 7 martie 2002 privind serviciul universal și drepturile utilizatorilor cu privire la rețelele și serviciile electronice de comunicații (Directiva privind serviciul universal) (JO L 108, p. 51, Ediție specială, 13/vol. 35, p. 213), al cărei articol 31 autorizează statele membre, în anumite condiții, să impună o obligație „must carry”, în special pentru programe de televiziune.
- 26 Într-adevăr, astfel cum rezultă din decizia de trimitere, această directivă, care nu face obiectul întrebărilor adresate de către Conseil d'État, nu este aplicabilă în vederea soluționării litigiului din acțiunea principală, deoarece, astfel cum a evidențiat și UPC în cadrul ședinței, aceasta nu era în vigoare la data adoptării Ordinilor din 17 ianuarie 2001 și din 24 ianuarie 2002, asupra cărora instanța respectivă este chemată să exercite controlul de legalitate în cadrul litigiului menționat.
- 27 Rezultă că a treia și a patra întrebare trebuie să fie examinate exclusiv din perspectiva articolului 49 CE.
- 28 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, emisia de mesaje televizate, inclusiv de mesaje transmise prin cablu, constituie, în sine, o prestare de servicii în sensul articolului 49 CE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 30 aprilie 1974, Sacchi, 155/73, Rec., p. 409, punctul 6, Hotărârea din 18 martie 1980, Debauve și alții, 52/79, Rec., p. 833, punctul 8, Hotărârea din 5 octombrie 1994, TV10, C-23/93, Rec., p. I-4795, punctul 13, și Hotărârea din 29 noiembrie 2001, De Coster, C-17/00, Rec., p. I-9445, punctul 28).
- 29 În ceea ce privește întrebarea dacă o reglementare națională, precum cea în discuție în acțiunea principală, conține o restricție interzisă în temeiul articolului 49 CE, trebuie reamintit faptul că, potrivit unei jurisprudențe de asemenea constante a Curții, libertatea de a presta servicii impune nu numai eliminarea oricărei discriminări pe

considerente de cetățenie sau de naționalitate față de prestatorul de servicii stabilit în alt stat membru, ci, în egală măsură, și suprimarea oricărei restricții, chiar dacă aceasta se aplică fără a distinge între prestatorii naționali și cei din alte state membre, atunci când este de natură să interzică, să împiedice sau să facă mai puțin atractive activitățile prestatorului stabilit în alt stat membru, unde acesta furnizează în mod legal servicii similare (a se vedea în special Hotărârea De Coster, citată anterior, punctul 29, Hotărârea din 8 septembrie 2005, Mobistar și Belgacom Mobile, C-544/03 și C-545/03, Rec., p. I-7723, punctul 29, Hotărârea din 5 decembrie 2006, Cipolla și alții, C-94/04 și C-202/04, Rec., p. I-11421, punctul 56, precum și Hotărârea din 11 ianuarie 2007, ITC, C-208/05, Rep., p. I-181, punctul 55).

- 30 În plus, Curtea a hotărât deja că articolul 49 CE se opune aplicării oricărei reglementări naționale care are ca efect să facă mai dificilă prestarea de servicii între statele membre în raport cu prestarea de servicii la nivelul pur intern al unui stat membru (a se vedea Hotărârile citate anterior De Coster, punctul 30, Mobistar și Belgacom Mobile, punctul 30, Cipolla și alții, punctul 57, precum și Hotărârea din 11 septembrie 2007, Schwarz și Gootjes-Schwarz, C-76/05, Rep., p. I-6849, punctul 67).
- 31 Conform acestei reguli, libertatea de a presta servicii poate fi invocată de către o întreprindere împotriva statului membru unde este aceasta stabilită atunci când serviciile sunt furnizate unor beneficiari stabiliți într-un alt stat membru și, în general, în toate cazurile în care un prestator de servicii oferă servicii pe teritoriul unui alt stat membru decât cel în care s-a stabilit (a se vedea în special Hotărârea din 5 octombrie 1994, Comisia/Franța, C-381/93, Rec., p. I-5145, punctul 14, și Hotărârea ITC, citată anterior, punctul 56).
- 32 În speță, astfel cum susține în mod întemeiat UPC, se impune să se constate că, datorită simplului fapt că reglementarea națională în discuție în acțiunea principală nu le acordă statutul „must carry” în cadrul regiunii bilingve Bruxelles-Capitale, emitenții stabiliți în alte state membre decât Regatul Belgiei trebuie, deoarece nu dispun, spre deosebire de posturile ce dețin acest statut, de garanția necondiționată de a putea accede la rețeaua deținută de către distribuitorii de televiziune prin cablu din această

regiune, să negocieze condițiile unui astfel de acces la rețea cu aceștia din urmă, aflându-se astfel în concurență cu celelalte posturi, stabilite pe teritoriul Regatului Belgiei sau în alte state membre, care, la rândul lor, nu dispun de un astfel de statut. Împrejurarea, evidențiată de Télé Bruxelles și de guvernul belgian cu ocazia ședinței, că niciun post de televiziune stabilit într-un alt stat membru nu a solicitat să obțină statutul „must carry”, este lipsită de relevanță în acest context.

33 Reglementarea națională în discuție în acțiunea principală stabilește astfel în mod direct condițiile de acces pe piața serviciilor în cadrul regiunii bilingve Bruxelles-Capitale, impunând prestatorilor de servicii stabiliți în alte state membre decât Regatul Belgiei, care nu sunt desemnați prin această reglementare, o sarcină ce nu revine și furnizorilor de servicii desemnați prin respectiva reglementare. O astfel de normă este, prin urmare, de natură să constituie un obstacol în calea libertății de a presta servicii între statele membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 mai 1995, *Alpine Investments*, C-384/93, Rec., p. I-1141, punctul 38, și Hotărârea *De Coster*, citată anterior, punctul 33).

34 Din dosar nu reiese cu claritate dacă articolul 13 din Legea din 1995 impune ca emitenții să fie stabiliți în Belgia pentru a obține statutul „must carry”. Cu toate acestea, chiar dacă această prevedere trebuia să fie concepută astfel încât să nu rezerve în mod explicit statutul respectiv posturilor cu sediul în Belgia, atât timp cât acesta constituie, astfel cum a indicat guvernul belgian însuși, un instrument de politică culturală care are ca principal obiectiv să garanteze accesul cetățenilor belgieni la informația locală și națională, precum și la cultura proprie, acest statut este susceptibil să fie acordat mai curând posturilor stabilite în Belgia decât celor stabilite în alte state membre decât Regatul Belgiei.

35 Pe de altă parte, prin decizia de trimitere, Conseil d'État a anulat acordarea statutului „must carry” singurului emitent stabilit într-un alt stat membru decât Regatul Belgiei pentru motivul că acest post nu ar putea fi considerat „aflat sub controlul” comunității franceze, în sensul articolului 13 din Legea din 1995. Astfel, este cert că, drept consecință a acestei hotărâri, din acel moment, toate posturile ce dispuneau de

acest statut în temeiul Ordinelor din 17 ianuarie 2001 și din 24 ianuarie 2002 aveau sediul în Belgia. Cu ocazia ședinței, guvernul belgian a indicat, de altfel, el însuși, că faptul că unul dintre posturile private care dispunea de un astfel de statut decisesese recent să își transfere sediul principal într-un alt stat membru reprezintă un element care ar fi luat în considerare în vederea evaluării necesității de a menține beneficiul acestui statut chiar și în condițiile în care conținutul programelor difuzate de acest post a rămas neschimbat.

³⁶ Din cele expuse rezultă că reglementarea națională în discuție în acțiunea principală are deopotrivă ca efect să facă mai dificilă prestarea de servicii între statele membre în raport cu prestarea de servicii la nivelul pur intern al unui stat membru.

³⁷ Contrar celor indicate de către guvernul belgian, atât în cadrul observațiilor scrise, cât și cu ocazia ședinței, din acest punct de vedere, este lipsit de importanță faptul că reglementarea respectivă își produce efectele restrictive și asupra posturilor private cu sediul în Belgia care nu dispun de statutul „must carry” în cadrul regiunii bilingve Bruxelles-Capitale. Într-adevăr, pentru ca o normă să constituie un obstacol în calea libertății de a presta servicii, nu este necesar ca toate întreprinderile din cadrul unui stat membru să fie avantajate în raport cu întreprinderile stabilite în alte state membre. Este suficient ca reglementarea să avantajeze anumite întreprinderi cu sediul pe teritoriul național (a se vedea în acest sens Hotărârea din 25 iulie 1991, Comisia/Țările de Jos, C-353/89, Rec., p. I-4069, punctul 25).

³⁸ În aceste condiții, este necesar să se considere că reglementarea națională în discuție în acțiunea principală constituie o restricție privind libertatea de a presta servicii în sensul articolului 49 CE.

39 Potrivit jurisprudenței Curții, o astfel de restricție privind una dintre libertățile fundamentale garantate prin tratat poate fi justificată atunci când răspunde unor motive imperative de interes general, în măsura în care este de natură a garanta îndeplinirea obiectivului urmărit și nu depășește ceea ce este necesar pentru atingerea acestui obiectiv (a se vedea în special Hotărârea din 5 iunie 1997, SETTG, C-398/95, Rec., p. I-3091, punctul 21, Hotărârea din 28 octombrie 1999, ARD, C-6/98, Rec., p. I-7599, punctele 50 și 51, precum și Hotărârea Cipolla și alții, citată anterior, punctul 61).

40 În ceea ce privește, în primul rând, obiectivul urmărit de reglementarea națională în discuție în acțiunea principală, guvernul belgian susține că aceasta are ca finalitate păstrarea caracterului pluralist și cultural al ofertei de programe prezentate de rețeaua de distribuție prin cablu și garantarea accesului tuturor telespectatorilor la pluralism și la diversitatea programelor, îndeosebi prin asigurarea faptului că cetățenii belgieni din regiunea Bruxelles-Capitale nu sunt privați de accesul la informația locală și națională sau la propria cultură. Această reglementare ar urmări, așadar, armonizarea peisajului audiovizual în Belgia.

41 În această privință, este necesar a se aminti că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, o politică culturală poate constitui un motiv imperativ de interes general care justifică adoptarea unei restricții a libertății de prestare a serviciilor. Într-adevăr, păstrarea pluralismului pe care este menit să îl garanteze această politică este asociată libertății de exprimare, astfel cum este aceasta protejată de articolul 10 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, libertate ce se înscrie între drepturile fundamentale garantate prin ordinea juridică comunitară (a se vedea Hotărârea din 25 iulie 1991, Collectieve Antennevoorziening Gouda, C-288/89, Rec., p. I-4007, punctul 23, Hotărârea Comisia/Țările de Jos, citată anterior, punctul 30, Hotărârea din 3 februarie 1993, Veronica Omroep Organisatie, C-148/91, Rec., p. I-487, punctul 10, și Hotărârea TV10, citată anterior, punctul 19).

42 Astfel, trebuie să se admită că reglementarea națională în discuție în acțiunea principală urmărește un obiectiv de interes general, deoarece are în vedere păstrarea

caracterului pluralist al ofertei de programe de televiziune în cadrul regiunii bilingve Bruxelles-Capitale, și că aceasta este parte a unei politici culturale care are ca finalitate apărarea, în sectorul audiovizual, a libertății de exprimare a diferitelor componente, mai cu seamă sociale, culturale, lingvistice, religioase și filosofice prezente în această regiune.

43 În al doilea rând, în privința problemei dacă reglementarea respectivă este de natură să garanteze îndeplinirea obiectivului urmărit, este necesar să se admită, astfel cum a indicat avocatul general în mod întemeiat la punctul 13 din concluziile prezentate, că, dat fiind caracterul bilingv al regiunii Bruxelles-Capitale, o normă de drept intern precum cea din acțiunea principală constituie un mijloc corespunzător pentru atingerea obiectivului cultural urmărit, în special deoarece este de natură să permită ca, în cadrul acestei regiuni, telespectatorii vorbitori de limbă olandeză să aibă acces, prin intermediul rețelei aparținând distribuitorilor de televiziune prin cablu care asigură distribuția pe teritoriul acestei regiuni, la programele de televiziune asociate din punct de vedere cultural și lingvistic comunității flamande, iar telespectatorii vorbitori de limbă franceză să aibă un acces similar la programele de televiziune asociate din punct de vedere cultural și lingvistic comunității franceze. Prin urmare, o astfel de prevedere garantează faptul că telespectatorii din regiunea respectivă nu sunt privați de accesul la informațiile locale și naționale, precum și la programele reprezentative ale culturii proprii, în limba maternă.

44 În al treilea rând, în privința caracterului necesar al reglementării în discuție în acțiunea principală în vederea atingerii obiectivului urmărit, trebuie să se evidențieze că, în pofida faptului că păstrarea pluralismului, în temeiul unei politici culturale, se află în legătură cu dreptul fundamental la libertatea de exprimare și că, astfel, autoritățile naționale dispun de o amplă putere de apreciere în această privință, cerințele care decurg din măsurile menite să concretizeze o astfel de politică nu trebuie în niciun caz să fie disproporționate, în raport cu obiectivul amintit, iar modalitățile de aplicare a acestora nu trebuie să conțină discriminări în defavoarea resortisanților altor state membre (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 noiembrie 1989, Groener, C-379/87, Rec., p. 3967, punctul 19, și Hotărârea din 12 iunie 2003, Schmidberger, C-112/00, Rec., p. I-5659, punctul 82).

45 În mod special, o astfel de reglementare nu ar putea legitima o conduită discreționară din partea autorităților naționale de natură să priveze prevederile de drept comunitar privitoare la o libertate fundamentală de efectul lor util (a se vedea în acest sens Hotărârea din 20 februarie 2001, Analir și alții, C-205/99, Rec., p. I-1271, punctul 37, și Hotărârea din 22 ianuarie 2002, Canal Satélite Digital, C-390/99, Rec., p. I-607, punctul 35).

46 Așadar, acordarea statutului „must carry” trebuie să respecte mai întâi, astfel cum susține Comisia, o procedură transparentă întemeiată pe criteriile cunoscute dinainte de către emitenți, astfel încât să se evite posibilitatea ca puterea de apreciere de care dispun statele membre să fie exercitată într-un mod arbitrar. În mod deosebit, toți emitenții trebuie să fie în măsură să determine în prealabil natura și domeniul de aplicare ale condițiilor exacte pe care trebuie să le îndeplinească, precum și, dacă este cazul, ale obligațiilor de serviciu public ce le revin în temeiul acestui statut. În această privință, nu ar putea fi considerată suficientă simpla enumerare a declarațiilor de principiu, precum și a obiectivelor de politică generală, în cadrul expunerii de motive a reglementării naționale.

47 Apoi, acordarea statutului „must carry” trebuie să se întemeieze pe criterii obiective care sunt de natură să garanteze pluralismul, permițând, dacă este cazul, pe calea obligațiilor de serviciu public, accesul mai cu seamă la informațiile naționale și locale pe teritoriul relevant. Astfel, un asemenea statut nu ar putea fi acordat în mod automat oricărui canal de televiziune difuzat de către un unic emitent privat, ci trebuie să fie strict limitat la acele canale al căror conținut global de programe este apt să îndeplinească un astfel de obiectiv. În plus, numărul de canale rezervate posturilor private care dețin acest statut nu trebuie să depășească în mod vădit ceea ce este necesar pentru îndeplinirea acestui obiectiv.

48 În sfârșit, criteriile în temeiul cărora este acordat statutul „must carry” trebuie să nu fie discriminatorii. Îndeosebi, acordarea acestui statut nu trebuie să fie subordonată,

nici în drept, nici în fapt, unei cerințe privitoare la stabilirea acestora pe teritoriul național (a se vedea în acest sens Hotărârea din 16 decembrie 1992, Comisia/Belgia, C-211/91, Rec., p. I-6757, punctul 12).

- 49 Pe de altă parte, chiar și atunci când cerințele care trebuie îndeplinite pentru acordarea statutului „must carry” sunt aplicabile fără discriminare, în măsura în care ar putea fi mai ușor de îndeplinit de către emitenții stabiliți pe teritoriul național, în principal în temeiul conținutului programelor care urmează a fi emise, acestea trebuie să se dovedească indispensabile pentru atingerea obiectivului legitim de interes general urmărit.
- 50 Instanța de trimitere este datoare să verifice, luând în considerare elementele din dosarul cu a cărui soluționare a fost sesizată, dacă reglementarea națională în discuție în acțiunea principală răspunde acestor condiții.
- 51 Prin urmare, trebuie să se răspundă la a treia și la a patra întrebare adresate că articolul 49 CE trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări adoptate de un stat membru, precum cea în discuție în acțiunea principală, care impune distribuitorilor de televiziune prin cablu ce își desfășoară activitatea pe teritoriul relevant al respectivului stat membru, în temeiul unei așa-numite obligații „must carry”, programele de televiziune emise de posturi private care se află sub controlul organelor puterilor publice ale statului menționat, desemnate în acest scop de către stat, atunci când reglementarea:
- urmărește un interes general, precum păstrarea, în temeiul unei politici culturale a aceluiași stat membru, a caracterului pluralist al ofertei de programe de televiziune în cadrul acestui teritoriu și

— nu este disproporționată în raport cu acest obiectiv, fapt pentru care trebuie ca modalitățile de aplicare a acesteia să fie adoptate cu respectarea unei proceduri transparente întemeiate pe criterii obiective, nediscriminatorii și cunoscute dinainte.

52 Revine instanței de trimitere competența de a stabili dacă respectivele condiții sunt îndeplinite.

Cu privire la cheltuielile de judecată

53 Întrucât, în privința părților din acțiunea principală, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a treia) declară:

Articolul 49 CE trebuie interpretat în sensul că nu se opune unei reglementări adoptate de un stat membru, precum cea în discuție în acțiunea principală, care impune distribuitorilor de televiziune prin cablu ce își desfășoară activitatea pe teritoriul relevant al respectivului stat membru, în temeiul unei așa-numite

obligații „must carry”, programele de televiziune emise de posturi private care se află sub controlul organelor puterilor publice ale statului menționat, desemnate în acest scop de către stat, atunci când reglementarea:

- urmărește un interes general, precum păstrarea, în temeiul unei politici culturale a aceluiași stat membru, a caracterului pluralist al ofertei de programe de televiziune în cadrul acestui teritoriu și

- nu este disproporționată în raport cu acest obiectiv, fapt pentru care trebuie ca modalitățile de aplicare a acesteia să fie adoptate cu respectarea unei proceduri transparente întemeiate pe criterii obiective, nediscriminatorii și cunoscute dinainte.

Revine instanței de trimitere competența de a stabili dacă respectivele condiții sunt îndeplinite.

Semnături